

Stanowisko Nr.....

Rady Gminy Nieporęt

z dnia2025 r.

w sprawie zmiany przepisów prawa w zakresie ponoszenia przez gminy kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej oraz możliwości egzekwowania tych opłat

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) oraz § 56 ust. 2 pkt 3 i § 80 ust. 1 Statutu Gminy Nieporęt uchwalonego uchwałą Nr 5/XXI/04 Rady Gminy Nieporęt z dnia 19 lutego 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2004 r. Nr 59, poz. 1506, zm. z 2009 r., Nr 58 poz. 1477, zm. z 2013 r., poz. 13443, zm. z 2018 r., poz. 10532) Rada Gminy Nieporęt postanawia, co następuje:

§ 1. 1. Rada Gminy Nieporęt wyraża stanowisko w sprawie zmiany przepisów prawa w zakresie ponoszenia przez gminy kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej oraz możliwości egzekwowania tych opłat, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszego stanowiska.

2. Uzasadnienie stanowi załącznik do niniejszego stanowiska.

§ 2. Zobowiązuje się Przewodniczącą Rady Gminy Nieporęt do przekazania niniejszego stanowiska do:

1. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Prezesa Rady Ministrów,
3. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
4. Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej,
5. Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
6. Posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej z Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej,
7. Posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej z terenu województwa mazowieckiego,
8. Senatorów Rzeczypospolitej Polskiej z Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej oraz Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej,
9. Senatorów Rzeczypospolitej Polskiej z terenu województwa mazowieckiego,
10. Samorządów gminnych z terenu województwa mazowieckiego,
11. Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
12. Unii Miasteczek Polskich,
13. Związku Miast Polskich.

§ 3. Stanowisko wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do stanowiska
Nr.....
Rady Gminy Nieporęt
z dnia2025 r.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 - 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.):

1. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.

2. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

- 1) mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu;
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi - zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2 Ustawy o pomocy społecznej.

a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,

b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;

3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.

2a. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej mogą wносить osoby niewymienione w ust. 2.

3. W przypadku niewywiązywania się osób, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2 oraz ust. 2a, z obowiązku opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej, ustalonego w decyzji lub umowie, o której mowa w art. 103 ust. 2, opłaty te zastępczo wnosi gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Wydatki gminy podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przepis art. 104 ust. 3-8 stosuje się odpowiednio. W oparciu o art. 96 ust 1 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zwrotu wydatków poniesionych na świadczenia z pomocy społecznej spoczywa na:

- 1) osobie i rodzinie korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej;
- 2) spadkobiercy osoby, która korzystała ze świadczeń z pomocy społecznej - z masy spadkowej;

3) małżonku, zstępnych przed wstępnymi osoby korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej - jedynie w przypadku gdy nie dokonano zwrotu wydatków zgodnie z pkt 1 i 2, w wysokości przewidzianej w decyzji dla osoby lub rodziny korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej.

Powyższe było już częściowo przedmiotem rozważań w odpowiedzi na interpelację nr 875 w sprawie zmian w zakresie ponoszenia przez gminy kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej i możliwości egzekwowania tych opłat, udzielonej przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Pana Marcina Zielenieckiego z dnia 3 stycznia 2020 r. Zgodnie z przyjętym w niej stanowiskiem przepisy ustawy o pomocy społecznej umożliwiają gminie, która poniosła koszty związane z pobytem mieszkańca w domu pomocy społecznej wystąpienie o zwrot wydatków, jakie poniosła z tego tytułu, z masy spadkowej spadkobiercy mieszkańca domu pomocy społecznej lub członka rodziny zobowiązanego do ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, pod warunkiem, że spadkobierca przyjmie spadek i **tylko w sytuacji gdy spadkodawca był zobowiązany do ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, a z tego obowiązku się nie wywiązywał.**

Niestety przepis art. 96 ust. 1 nie upoważnia gminy do dochodzenia zwrotu wydatków, jakie poniosła w sytuacji gdy opłata wnoszona przez mieszkańca za pobyt w domu pomocy społecznej, tj. 70% jego dochodu nie wystarczała na pokrycie miesięcznego kosztu utrzymania. Art. 96 ust. 1 nie daje zatem możliwości wystąpienia o zwrot kwoty różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatą wnoszoną przez mieszkańca. Ta kwestia w ocenie Rady Gminy Nieporęt wymaga jednak uregulowania. Często praktyką, jaka zdarza się w naszej Gminie ale i w innych gminach jest sytuacja, gdy osoba kierowana do domu pomocy społecznej posiada niewielki dochód jednakże sumiennie wpłaca ustawowe 70 % dochodu na pokrycie miesięcznego kosztu utrzymania, natomiast pozostałą część brakującej kwoty dopłaca gmina, która to różnica w odniesieniu do aktualnej stawki miesięcznej pobytu w DPS stanowi istotne obciążenie dla budżetu gminy. Na tę sytuację często nakłada się również fakt, że osoba skierowana do DPS przebywa w tym miejscu kilka, kilkanaście a nawet 20 lat. Podopieczni kierowani do domu pomocy społecznej bardzo często są samotni, ale dysponują własnym majątkiem np. w postaci gospodarstwa rolnego, który to majątek w oparciu o aktualne przepisy prawa poza sporadyczną darowizną na rzecz gminy, przechodzi na dalszych spadkobierców nie partycypujących w kosztach utrzymania podopiecznego.

Rada Gminy Nieporęt wnosi o rozważenie zmiany przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, mającej na celu rozszerzenie katalogu osób zobowiązanych do ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej o osoby, które przed umieszczeniem tej osoby w placówce zostały przez nią obdarowane majątkiem w drodze aktu notarialnego. Proponuje się, aby w takich przypadkach osoba obdarowana ponosiła odpłatność za pobyt darczyńcy w domu pomocy społecznej w pierwszej kolejności.

Ponadto proponuje się wprowadzenie regulacji umożliwiającej osobie kierowanej do domu pomocy społecznej przekazanie, w drodze umowy cywilnoprawnej, posiadanego majątku – w szczególności nieruchomości – na rzecz gminy z przeznaczeniem na cele społeczne. W zamian gmina byłaby zobowiązana do ponoszenia kosztów pobytu tej osoby w domu pomocy

społecznej do wysokości ustalonej przez niezależnego rzeczoznawcę majątkowego, określającego wartość przekazanego składnika majątkowego.

W przypadku, gdy ustalona wartość przekazanego majątku nie pokryłaby pełnych kosztów pobytu, gmina mogłaby dochodzić brakującej części odpłatności od osób wymienionych w art. 61 ustawy o pomocy społecznej. Mając powyższe na uwadze Rada Gminy Nieporęt apeluje o podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do zmian w prawie polegających np. na umożliwieniu dochodzenia zapłaconej różnicy miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS z masy spadkowej mieszkańca DPS niezależnie od tego, czy wywiązywał on się z pokrywania tego kosztu w postaci przekazywania 70 % swojego dochodu.

Dla zobrazowania skali wydatków, jakie ponosi gmina pokrywając koszty pobytu osoby przebywającej w DPS, która płaci 70% ze swojego dochodu kosztów pobytu, niżej przedstawiamy średnie roczne wydatki gminy na 1 pensjonariusza. Średni, roczny koszt pobytu pensjonariusza w publicznym DPS w 2024 r. wyniósł 51 714 zł. W przypadku Gminy Nieporęt opłata za 10 pensjonariuszy w DPS w roku 2024 wynosiła 517 139 zł. W 2025 r. koszty te wzrosły i w okresie od 01 stycznia 2025 r. do dnia 30 czerwca 2025 r. wyniosły 300 699 zł przy pobycie 9 osób.

W praktyce funkcjonowania systemu pomocy społecznej gminy coraz częściej spotykają się z sytuacjami, w których osoby wymagające umieszczenia w domu pomocy społecznej wcześniej przekazują w formie darowizny cały swój majątek osobom trzecim, najczęściej członkom rodziny. W konsekwencji, mimo że osoba wcześniej posiadająca znaczący majątek staje się formalnie niezdolna do ponoszenia kosztów pobytu, obowiązek ten spada na gminę.

Obecne przepisy nie przewidują możliwości dochodzenia odpłatności od osób obdarowanych, nawet jeżeli ich sytuacja majątkowa uległa poprawie właśnie wskutek darowizny dokonanej przez mieszkańca DPS. Takie regulacje powodują, że koszty długoterminowej opieki instytucjonalnej, nierzadko wynoszące kilka tysięcy złotych miesięcznie, są w całości finansowane ze środków publicznych, mimo iż potencjalna możliwość ich pokrycia z przekazanego wcześniej majątku została celowo wyłączona.

Proponowane zmiany mają na celu przywrócenie elementarnej sprawiedliwości społecznej i zabezpieczenie interesu finansowego gmin, które realizują zadania z zakresu pomocy społecznej. Umożliwienie gminie przyjęcia majątku w zamian za sfinansowanie pobytu osoby w DPS oraz wskazanie osoby obdarowanej jako zobowiązanej do odpłatności – przy zachowaniu zasady proporcjonalności do wartości darowizny – pozwoli na bardziej racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi oraz ograniczy nieuczciwe działania polegające na unikaniu odpłatności kosztem samorządu.

